

Інна Гуменюк

Старший викладач, канд. філол. наук,

Сумський державний педагогічний

університет імені А. С. Макаренка

ВАРІЮВАННЯ ТОНАЛЬНОГО ІНТЕРВАЛУ В ІНТОНАЦІЙНОМУ ОФОРМЛЕННІ АНГЛОМОВНИХ ДИНАМІЧНИХ ОПИСІВ ПРИРОДИ

Вивчення тональної складової динамічних описів англомовної прози покликане доповнити існуючі доробки у галузі інтонології прозових текстів та поглибити лінгвістичні знання щодо функціонування компонентів тональної підсистеми інтонації актуалізованих пейзажних описів. Одним з таких параметрів є тональний інтервал, який функціонує між інтоногрупами та на стиках ділянок «передтакт – такт», «шкала – ядро», «ядро – затакт».

Отже, метою праці є встановлення варіацій функціонування тонального інтервалу між інтоногрупами та на різних ділянках динамічних описів природи шляхом аудитивного аналізу.

Для досягнення поставленої мети було створено робочу класифікацію лінгвістичних ознак пейзажних описів англомовної прози [2], згідно якої виокремлювалися динамічні описи з масиву експериментального матеріалу. Аудитивний аналіз дібраних уривків здійснювали аудитори-фонетисти відповідно до розроблених програми й методики експериментально-фонетичного дослідження [1]. Під час прецептивного аналізу аудитори визначали види досліджуваного параметру за напрямком руху тону на певній ділянці (позитивний і негативний) та шкалою комплексу перцептивних градацій (широкий, розширений, середній, звужений, вузький, нульовий).

У ході аналізу функціонування тонального інтервалу між інтоногрупами динамічних описів, аудитори відзначали високу частоту нульового тонального інтервалу (45,15%), що сприяє смисловій зв'язності й цілісності описового тексту. Наступними за числовими показниками стали негативний широкий

(30,36%) та позитивний розширений (20,04%) інтервали. Позитивний розширений інтервал фіксується на стиках між інтоногрупами, де кожна наступна семантично вагоміша інтоногрупа, оформлюється високими й середніми спадними тонами, та наступних інтоногруп, тональний рівень початку яких є середнім підвищеним або високим, що підкреслює їхню важливість для всього опису. Негативний широкий різновид цього параметра на аналізованій ділянці маніфестує стики між інтоногрупами, оформленими високими алотонами висхідного тону, та інтоногрупами із середнім або середнім зниженим/низьким тактом. Наявність негативного широкого інтервалу між інтоногрупами у поєднанні з темпоральними модифікаціями, розширеним/широким тональним діапазоном, високими термінальними тонами, певними типами шкал сприяє виділенню кульмінаційних моментів опису в цілому, а також відзеркалює їхню видову належність та впливає на підвищення рівня емоційно-прагматичного потенціалу до високого.

На ділянці "передтакт-такт" у динамічних описах зареєстровано високу рекурентність позитивних середнього (65,00%) та розширеного (30,00%) тонального інтервалу. Це пояснюється тим, що ці різновиди тонального інтервалу маніфестують середній та високий тональний рівень початку поступово спадної ступінчастої шкали з порушеною поступовістю, що призводить до наростання динаміки під час усної актуалізації динамічного фрагменту й таким чином надає значущості цій ділянці інтонаційного контуру.

На ділянці "шкала-ядро" зафіксовано нульовий, позитивний розширений та негативний середній тональні інтервали. Найрекурентнішим в динамічних описах є нульовий інтервал (31,10%). Це зумовлено початком реалізації термінального тону, який не інтенсифікує інтоногрупи і не позначає нову чи важливу інформацію. Переважання негативного середнього інтервалу (16,80%) між перед'ядерною частиною і термінальною ритмогрупою спостерігається в інтоногрупах зі спадним тоном, які є емоційними чи інформаційними центрами описів. Наявність розширеного позитивного різновиду інтервалу (10,66%) на

аналізованій ділянці підвищує семантичну вагу певної інтоногрупи та емоційний рівень фрагмента вцілому.

Найрекурентнішим тональним інтервалом на стику ядра та затакту в досліджуваних описах є нульовий (65,00%). Цей різновид інтервалу зареєстровано в інтоногрупах, позначених рівним або спадним тоном й низьким рівним затактом. Динамічні описи мають значні показники позитивних звуженого (17,18%), середнього (13,5%) інтервалів між ядром і затактом в інтоногрупах, оформлених висхідним тоном. Відмінною рисою досліджуваного виду описів є наявність позитивного розширеного тонального інтервалу (12,5%), що свідчить про зростання їхньої динамічної складової. Зазначений вище вид інтервалу між ядерним складоносієм і затактом у поєднанні з модифікаціями темпу і гучності, виділенням певних лексем спеціальним підйомом, складним інтонаційним контуром інтоногруп надають описам емоційності, що змінюється від низького до середнього й високого рівнів.

У ході рецептивного аналізу динамічних описів природи зареєстровано варіювання різновидів тонального інтервалу на стику між інтоногрупами та на всіх ділянках їхнього інтонаційного контуру. Міжсинтагменний тональний інтервал варіює у нульовій, розширеній та широкій зонах. Стики ділянок інтонаційного контуру інтоногруп розглядуваних описових фрагментів характеризуються функціонуванням позитивного середнього і розширеного інтервалів між передтактом і тактом; нульового, позитивного звуженого та негативних середнього і вузького інтервалів між шкалою і ядром; на ділянці "ядро-затакт" – позитивного середнього і звуженого тональних інтервалів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гуменюк І. Л. Експериментально-фонетичне дослідження англомовних прозових описів природи / Інна Гуменюк // Вісник Черкаського університету, Серія: Філологічні науки. – 2011. – Вип. 213. – С. 161–165.
2. Гуменюк І. Л. Систематизація ознак описів природи сучасної англомовної прози / Інна Гуменюк // Наукові записки. Серія: Філологічні науки (мовознавство). – 2009. – Вип. 81 (2). – С. 165–169.